

Д.С. Крисенко

*кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри міжнародних відносин
Київського національного університету культури і мистецтв*

БОРОТЬБА США ТА СРСР НА АФРИКАНСЬКОМУ РОЗІ (1970–1980-ТІ РР.)

У статті висвітлюються основні події та закономірності суперництва США та СРСР в Ефіопії на завершальному етапі «холодної війни». Основну увагу приділено військово-політичним аспектам стратегії Москви і Вашингтона щодо подій війни у республіці.

Ключові слова: протистояння, США, СРСР, Ефіопія, Сомалі, Еритрея.

У 1950–1960-х рр. в Африці відбулися події, що не мали собі рівних у минулому за масштабом: визволення величезних районів від іноземного панування. Керовані розрахунком, імперські держави достатньо легко відмовилися від опікуваних ними територій, контроль за якими поспішили зайняти нові наддержави – США та СРСР. Одним із вогнищ, де в другій половині ХХ ст. «холодна війна» перетворилася на «гарячу», був Африканський Ріг (півострів у Східній Африці, уздовж Аравійського моря на південь від Аденської затоки).

У вітчизняних та зарубіжних наукових колах зберігається інтерес до закономірностей американо-радянського протистояння та локальних конфліктів у його контексті. Проблемам міжнародних відносин в Африці присвячені *праці* Д. Беннета, Р. Біссела, К. Едельмана, Дж. Кемпа, Д. Макгерні, У. Скурніка, Дж. Спенсера, Н. Уессела, В. Уейнштейна, Т. Хенріксена, Ю.І. Алімова, К. Н. Брутенца, Л.В. Гончарова, Л.М. Ентіна, Є.М. Примакова, Г.Б. Старушенко, Є.М. Тарасова, Г.В. Фокеєва, А.М. Хазанова. Проте «ефіопське питання»

традиційно залишається «у тіні» резонансніших конфліктів континенту, зокрема, в Алжирі та Південній Африці. Отже, *метою* даної розвідки є аналіз форм і методів протистояння США та СРСР у Північно-Східній Африці на межі 1970–1980-х рр. Для реалізації поставленої мети окреслені такі *завдання*: з'ясувати витoki американо-радянського суперництва на Африканському Розі; простежити перебіг їхнього протистояння в Ефіопії; розкрити їхню стратегію і тактику. *Об'єктом* статті є міжнародні відносини, *предметом* – особливості політики США та СРСР щодо Ефіопії в 1970–1980-ті рр.

Місце Африканського Рогу на міжнародній арені як потенційної зони кризи було опосередковане геополітичними факторами: його виходом до південного берега Червоного моря та протоки Баб-ель-Мандеб, сусідством з Аравійським півостровом. Подібне стратегічне розташування являло собою вигідну позицію для проекції сили та військового впливу на Близький Схід. Порти Рогу з'єднували держави Заходу через Суецький канал і мис Доброї Надії з Перською затокою, Південно-Східною Азією. Отже, підвищений інтерес Сполучених Штатів до регіону був визначений саме цими чинниками. Присутність на півострові була необхідна Вашингтону для підтримки економічної безпеки своїх європейських союзників, запобігання можливої блокади поставок нафти з боку СРСР та утримання Червоного моря й Індійського океану відкритими для Ізраїлю [1, с. 211].

У другій половині ХХ ст. відносини Вашингтона та Аддіс-Абеби розвивалися за висхідною, насамперед після того, як у 1953 р. вони підписали оборонну угоду терміном на 25 років. За умовами даного договору, Ефіопія, в обмін на економічну допомогу та підготовку власних кадрів, дозволила Сполученим Штатам використовувати військову базу зв'язку (Кегню) в Асмері. Унаслідок Ефіопія перетворилася на ключового союзника США в регіоні, свідченням чого був візит імператора Хайле Селассіє I до Вашингтона в травні 1973 р. [3, с. 379].

Стратегічна роль Ефіопії та сусіднього Сомалі зросла ще більшою мірою за адміністрації Форда, коли внаслідок нафтового шоку 1973 р. відбулося посилення впливу СРСР та нафтовидобувних арабських держав поруч з одночасним зниженням вартості долара. У тому десятилітті президентські адміністрації були в непростому становищі – як у внутрішній, так і в зовнішній політиці. Американська економіка стагнувала, інфляція зростала. Крім того, війна у В'єтнамі поставила питання про моральну законність дій Сполучених Штатів на світовій арені та відчутно знизила їхній авторитет.

Тим відчутніше вдарили по американським інтересам події 1974 р., коли у внаслідок військового перевороту був детронізований ефіопський імператор Селассіє. Влада перейшла до тимчасової військово-адміністративної ради (ТВАР). До кінця року цей орган заявив про вибір соціалістичного шляху розвитку, що було відображено в новій назві країни (Соціалістична Ефіопія) і незабаром розпочав у країні відповідні перетворення: націоналізував промисловість і фінанси. Разом із тим, із західними країнами Ефіопія не поривала. Із США до неї продовжувала надходити зброя, а армійські кадри готувались американськими радниками [14, с. 5]. Однак у квітні 1976 р. керівництво Ефіопії оголосило програму поглиблення «національно-демократичної революції» та взяло орієнтацію на СРСР. З боку останнього дружній країні почала надаватися допомога, передусім, для модернізації армії. Уже в грудні 1976 р. між СРСР та Ефіопією було укладено секретну угоду про військову співпрацю, обсяг якої оцінювався в 100 млн. дол.

Американці неправильно розтлумачили сутність ефіопської революції, тому не змогли вчасно вплинути на подальший хід подій. Зокрема, Вільям Шофель (помічник держсекретаря в справах Африки) вважав, що на Ефіопію «можна тиснути» в контексті військової співпраці. Свою роль зіграла і позиція Ізраїлю, чий інтереси в Ефіопії були пов'язані з Еритреєю (мусульманською областю Ефіопії, в якій існували

сепаратистські тенденції). Ізраїльтяни побоювалися, що поява незалежної проарабської Еритрейської держави буде загрожувати їхнім стратегічним інтересам на Червоному морі. Незважаючи на зміну режиму в Ефіопії, Тель-Авів не припинив надавати їй військову допомогу. Отже, Сполучені Штати також намагалися продовжувати поставки зброї до Ефіопії, але таким чином, щоб не погіршити відносини з арабами. У середовищі американського істеблішменту ці розрахунки, однак, викликали суперечки. Дебати про «ефіопську політику» проходили, передусім, у межах Державного департаменту між регіональними бюро – Африканським і Близькосхідним. Кожне відділення прагнуло впливати на формування зовнішньої політики та намагалося отримати пріоритет для свого географічного регіону. У даному випадку сильнішим був вплив Африканського бюро, співробітники якого прагнули зберегти американський політичний авторитет у регіоні та використовували тезу Генрі Кіссінджера про глобальну американську відповідальність.

На початку президентства Дж. Картера в 1977 р. стратегічна ситуація в районі Африканського Рогу і на Близькому Сході ускладнилася ще більше. Треба було догодити як Ізраїлю, так і арабським країнам. З другого боку, Картер мав враховувати «в'єтнамський синдром», наслідки Уотергейтського скандалу, непросту економічну ситуацію та зниження міжнародного іміджу Америки. Було очевидно, що американська адміністрація залучена в запутану ситуацію і, у поєднанні з внутрішніми політичними обмеженнями, здійснити будь-який маневр складно. Крім того, загальною лінією Картера було прагнення зменшити напругу між Сходом і Заходом, для чого необхідно було виключити з цього контексту «країни третього світу». Таким чином, політика США була спрямована на збереження балансу сил між арабськими державами та Ефіопією. Отже, ставку було зроблено на «африканське розв'язання африканських проблем».

Утім, зближення Ефіопії з СРСР тривало, і до початку 1977 р. юридична база їхніх відносин включала вже 12 договорів про співпрацю. Ситуація змінювалася не на користь Вашингтона, через що він переглянув свою лінію. Як інструмент тиску Білий дім використовував тезу про порушення прав людини новим режимом, більше того, незабаром адміністрація Картера вже оговорювала можливість союзу зі стратегічним суперником Ефіопії – Сомалі. До причин такого повороту слід зарахувати позицію арабських держав (передусім, Саудівської Аравії). Основними цілями Саудитів цього часу були стабілізація союзного до себе режиму Джафара Німейрі в Судані та усунення радянської присутності на Червоному морі. Слід зазначити, що розвиток відносин США з Сомалі був ускладнений через те, що ця країна була пов'язана договором про співпрацю з СРСР. У Вашингтоні також побоювалися, що посилення Сомалі могло призвести до переростання напруженості в його відносинах з Ефіопією в масштабну війну та втягнення до неї Сполучених Штатів. Зрештою, члени Ради національної безпеки вважали, що в довгостроковій перспективі Сполучені Штати мають повернути Ефіопію на свою орбіту. Утім, ці думки все ж не мали вирішального впливу, і в лютому 1977 р. Вашингтон під приводом порушення прав людини припинив військову співпрацю з Ефіопією, водночас розпочавши її з сомалійськими націоналістами. Крім того, в Ефіопії активізувалася діяльність американських спецслужб, які роздмухували тліючий конфлікт із Сомалі, в якому не без відома США розпочалася підготовка до війни з сусідом. Слід зазначити, що націоналістичні рухи країн «третього світу» використовувалися Вашингтоном у боротьбі проти Радянського Союзу надто широко. Однак в Африці націоналізм у більшості випадків мав антизахідне забарвлення, тому на цьому континенті США мали у своєму активі більше поразок, ніж досягнень. Дії Вашингтона для ефіопського уряду не пройшли непоміченими, і в заяві ТВАР від 5 березня 1977 р. прямо

відмічалася причетність ЦРУ до злочинів «фашиствуючих елементів» у Ефіопії, серед них вбивств багатьох активістів нової влади, включаючи ефіопських випускників радянських вишів і до спроби замаху на життя лідера ефіопської революції Менгісту Хайле Маріама. Отже, Аддіс-Абеба пішла на рішучий крок, заклавши, зокрема, низку американських закладів на своїй території, серед них: інформаційний центр, американську місію з надання військової допомоги, консульство США в Асмері; анулювала ефіопсько-американську угоду 1953 р. про «взаємну оборону» та про використання американцями оборонних споруд та об'єктів на своїй території. На початку 1977 р. лідер країни відвідав Москву, де підписав «Декларацію про основи дружніх взаємин та співробітництво між СРСР та Ефіопією». Було підготовлено ґрунт для надання Ефіопії великомасштабної і всебічної допомоги, передусім, військової. У країну широким потоком «хлинули» військові поставки: авіація, танки, установки залпового вогню, артилерійські системи. У травні 1977 р. для вишколу ефіопських військовослужбовців в Аддіс-Абебу почали прибувати радянські спеціалісти [7, с. 128].

Отже, з відома та «благословіння» Картера, сомалійці, користуючись післяреволюційною обстановкою в Ефіопії, вирішили розв'язати багаторічну територіальну суперечку та захопити сусідню провінцію Огаден із центром Харер [12, с. 89]. Ця бідна пустельна область перебувала на кордоні між двома країнами, і її населяла переважно ісламська народність ісса, що мала сомалійське походження. У Сомалі ісса становили одну з найчисленніших груп населення. Повстанці цієї провінції почали отримувати військову підтримку з боку регулярної армії Сомалі, і 25 липня 1977 р. між Ефіопією і Сомалі відбулися перші збройні сутички, які на початку серпня переросли в інтенсивний силовий конфлікт.

Кремль опинився в складній ситуації: воювали дві країни, з якими він будував союзницькі відносини. Примирити їх не вдавалося, виникла проблема вибору між партнерством – Ефіопія або Сомалі. Ефіопський режим, який провів радикальну

земельну реформу, справляв враження більш революційного та активно виступав за будівництво соціалізму. Радянські військові вважали, що потенціал впливу Ефіопії в Африці більше того, яким володіє Сомалі. Нарешті, ініціатором конфлікту виступило Сомалі. У Москві визнали, що союз з Ефіопією є важливішим, тому СРСР став надавати військову допомогу їй. Прикладу СРСР послідували Куба, Ємен, НДР, КНДР, Лівія та ОВП [11, с. 619].

Допомога СРСР була збільшена та прискорена, причому в обсягах, які дозволили західним військовим експертам назвати її «військовою інтервенцією». Така оцінка все ж є некоректною, адже дії СРСР, з юридичної точки зору, мали законну підставу, оскільки він став на бік жертви агресії та діяв на прохання ТВАР, відповідно до статті 51 Статуту ООН. Починаючи з грудня 1977 р., упродовж трьох місяців з Радянського Союзу було перекинуто зброї на суму 1 млрд. дол. Офіційно перша група радянських спеціалістів прибула до Ефіопії в серпні 1977 р. Головним військовим радником було призначено П.В. Чаплигіна (1977–1981), у подальшому цю посаду обіймали В. Дьомін (1981–1984), М. Тягунов (1984–1985), Х. Амбарян (1985–1987), А. Денисов (1987–1989) і В. Самсонов (1989–1991) [6, с. 110]. Слід зазначити, що під час силових дій радянські військові були на всіх відповідальних ділянках фронту, часто в бойових порядках частин. Американською адміністрацією допомога соціалістичних держав Ефіопії розглядалася, виходячи з військово-стратегічних міркувань. «Справа не у війні... – заявляв Збігнев Бжезінський, оцінюючи стан у районі Африканського Рогу, – а в радянській та кубинській присутності» [8, с. 72].

Варто відмітити, що позиція Москви позбавила Могадішо можливості використовувати у своїх інтересах радянсько-сомалійський договір про дружбу та співпрацю 1974 р. У відповідь, сомалійський уряд М. Сіада Барре денонсував цю угоду та закрит для радянських кораблів порт Бербера.

Унаслідок чого він офіційно звернувся за допомогою до США. У відповідь державний секретар Сайрус Венс заявив, що Сполучені Штати ухвалили рішення про початок військових поставок до Сомалі. Крім того, Сіад Барре розраховував на підтримку арабських держав, розрив Сполученими Штатами відносин з Ефіопією, її внутрішній конфлікт з Еритреєю і той факт, що Москва залишиться нейтральною.

Війна в Огадені спричинила в американському політикумі серйозну дискусію – зокрема, між радником з національної безпеки З. Бжезінським і державним секретарем Сайрусом Венсом. Бжезінський вважав за потрібне «дати відсіч підступам СРСР в Африці». Відомий його вислів про те, що договір про обмеження стратегічних наступальних озброєнь «був похований» у пустелях Огадену. Запропонований ним сценарій передбачав згортання переговорів щодо ОСО, посилення допомоги Сомалі й еритрейським націоналістам [13, с. 353]. Державний департамент, навпаки, висловився за підтримку переговорів і висловив думку, що цей конфлікт не слід розглядати крізь призму «холодної війни», вважаючи непотрібним навіть побічно вступати в конфронтацію з СРСР, з яким належало вести переговори про підготовку договору ОСО-2. С. Венс стверджував, що США повинні, у довгостроковій перспективі, поліпшити відносини з Ефіопією і виступав проти пропозиції Бжезінського. Утім, після Огаденської війни Венс схилився до більш рішучих дій, підтримуючи думку, що сомалійськими руками можна стримувати поширення радянського впливу.

Державний департамент США висловив «стурбованість» через розвиток ситуації навколо Африканського Рогу, водночас визнавши можливим надати Могадішо підтримку, і у відповідь на його запит «повітряним мостом» Дієго-Гарсія-Могадішо розпочав військові поставки: стрілецьку зброю, зенітні ракетні установки та РЛС, а також бойові автомобілі й протитанкові ракети. Для навчання сомалійських службовців у Могадішо прибули інструктори з військ спеціального призначення США.

В американських ЗМІ висловлювалася думка про те, що «Картер, відкрито підтримавши сомалійців, значною мірою сприяв ескалації насильства на Африканському Розі» [8, с. 71]. Заяви державного департаменту про готовність США надати військову допомогу Сомалі, скликання у Вашингтоні та Лондоні низки нарад представників США, Великої Британії, Франції, Італії та ФРН з метою координації зусиль для підтримки сомалійської агресії (на цих зустрічах схвалювалися конкретні рішення про військові поставки до Сомалі через Саудівську Аравію, Єгипет, Іран та інші країни), відправка своїх емісарів до Могадішо – такий перелік кроків американської адміністрації в розпал військових дій на Африканському Розі. Найближче завдання американської дипломатії в районі Африканського Рогу полягало у зміцненні власних позицій і розв’язанні конфлікту радше військовими засобами, ніж дипломатичними. Беручи опосередковану участь у подіях даного регіону, США прагнули об’єднати та спрямувати радикальні мусульманські сили проти СРСР, на підступах до якого мала бути утворена «дуга нестабільності». Крім того, існування сильної ефіопської держави не відповідало інтересам владних еліт близькосхідних монархій, оскільки ефіопська революція висвітила косність соціальних порядків у керованих ними країнах. Характерно, що Ізраїль, через своїх лобістів у США чинив тиск на Конгрес, «вважаючи перемогу Сомалі в районі Африканського Рогу прокляттям» [10, с. 21].

Отже, у 1977 р., уперше після В’єтнамської війни, СРСР і США виявилися залученими в непрямую конфронтацію у зв’язку з конфліктом у «третьому світі». Військова інтервенція Сомалі проти Соціалістичної Ефіопії тривала близько десяти місяців. 4 березня 1978 р. розпочався загальний контрнаступ ефіопських військ, а до 16 березня територія Огадену була повністю очищена від агресорів, уряд Сомалі оголосив про «повне виведення» своїх частин з Ефіопії. Сомалійсько-ефіопський конфлікт завершився, й успіх ефіопських збройних сил значною

мірою був пов'язаний з допомогою радянських військових спеціалістів.

У цьому зв'язку доречно нагадати, що договір про дружбу і співпрацю між СРСР і Соціалістичною Ефіопією від 20 листопада 1978 р. був спрямований на запобігання інтервенції й експорту контрреволюції. Він, зокрема, фіксував зобов'язання сторін «докладати всіх зусиль для захисту міжнародного миру та безпеки народів». Замість втраченого пункту заходу кораблів у Сомалі, Радянський Союз отримав опорну точку в порту Масауа на території ефіопської провінції Еритрея [9, с. 361].

Одним із наслідків конфлікту було значне посилення геополітичних позицій СРСР в Африці. На континенті сформувалася мережа партнерських відносин з низкою режимів лівої орієнтації. Її головними учасниками були Ангола, Ефіопія (що посіла місце, яке раніше належало Сомалі) і Мозамбік, з яким 31 березня 1977 р. Радянський Союз теж уклав договір про дружбу і співробітництво.

Від серпня 1978 до початку 1979 року, адміністрація Картера піддавалася сильній критиці з боку республіканців за непослідовність під час війни в Огадені. Тим часом, детронізація іранського шаха та посилення впливу СРСР в Афганістані в 1979 р. викликали переорієнтацію зовнішньої політики США. Картер заявив, що «будь-яка спроба будь-якої зовнішньої сили отримати контроль над регіоном Перської затоки буде розглядатися як напад на життєві інтереси США, і такий напад буде зупинений за будь-яку ціну» [4, с. 65]. Розпочалася фаза ескалації «холодної війни». Для посилення своїх позицій у Північно-Східній Африці адміністрація Картера використовувала військові бази в Кенії, Омані та Сомалі, збільшила присутність ВМС США в Індійському океані, а також створила сили швидкого реагування. Відбулася ротація ключових зовнішньополітичних посад: «голуби», були замінені «яструбами» та прихильниками жорсткої тактики в контексті «холодної війни». Сполучені Штати змирилися з відчуженням Ефіопії, і після декількох місяців переговорів із сомалійським

урядом, досягли домовленості, яка передбачала надання йому допомоги в сумі 40 млн. дол.

Після провалу «огаденської авантюри» сомалійці не відмовилися від територіальних претензій до Ефіопії і, висуваючи різні умови, зокрема, про проведення в Огадені плебісциту щодо самовизначення, а також про виведення усіх іноземних військ з району Африканського Рогу, продовжували добиватися тих же цілей іншими засобами. Адміністрація Рейгана, що прийшла до влади 1981 р., насправді покінчила з т.зв. «збалансованим» курсом уряду Картера на Африканському Розі. На початку 1980-х рр. Вашингтон прагнув сприяти врегулюванню конфлікту американською зброєю та на власних умовах.

Незабаром на Африканському Розі розгорівся ще один конфлікт – еритрейський. Ефіопський уряд бачив лише один шлях розв'язання цієї проблеми – силовий. Така ситуація ставила Москву в неоднозначне положення. З одного боку, Кремль заявляв про відданість Хартії Організації Африканської єдності, схваленої у 1963 р., що декларувала принцип відмови від застосування сили при розв'язанні прикордонних суперечок і визнання непорушними існуючі кордони в Африці. З другого боку, зобов'язання союзника Ефіопії, допомога у війні з Сомалі змушували Кремль надати сприяння при розв'язанні і цього збройного конфлікту. Делікатність ситуації була пов'язана із тим, що ще при королівському режимі Хайле Селассіє I СРСР надавав підтримку еритрейським сепаратистам у їхній боротьбі проти центрального уряду. Цього разу партизанська війна розгорталася не на користь останнього. Відбувалася інтернаціоналізація «еритрейського питання», що було пов'язане з підтримкою сепаратистів Саудівською Аравією та Кувейтом [2, с. 100].

Революційний уряд Ефіопії намагався розв'язати «еритрейську проблему» мирним шляхом, однак уперте небажання прихильників сецесії скласти зброю змусило

керівників ТВАР вдатися до рішучих кроків для відновлення порядку. Ситуація змінилася лише після доправлення в зону конфлікту радянської роти морської піхоти. До літа 1985 р. масштабні бойові дії між частинами центрального уряду та сепаратистами дещо вщухли [5, с. 257].

У 1989 р. Москва офіційно заявила, що участь у внутрішніх конфліктах більше не входить у сферу її інтересів. До того моменту, починаючи з 1975 р., в Ефіопії за лінією міністерства оборони побували 11143 радянські громадяни, втрати становили 79 осіб [6, с. 115]. Залученість СРСР до збройної боротьби в Ефіопії почала знижуватися, допомога значно скоротилася, а більшість спеціалістів відкликана на батьківщину. Політичний «вакуум», що утворився, став заповнювати Ізраїль, одночасно підштовхуючи до аналогічних кроків і США. У квітні 1990 р. співробітник ізраїльського МЗС Реувен Мерхав звернувся до американського керівництва з проханням прийняти ефіопську економічну делегацію, що прибула до США, на «відповідному рівні» для того, щоб «Сполучені Штати зуміли скористатися скороченням радянської допомоги режиму Менгісту Хайле Маріама для відновлення свого впливу в Ефіопії» [13, 282].

Отже, війна на Африканському Розі 1970–1980-х рр. стала типовим конфліктом часів «холодної війни». Боротьба США та СРСР у цій точці закінчилася перемогою другого, який зберіг територіальну цілісність Ефіопії. Втім, характеризуючи подальший хід подій у цій східноафриканській країні, варто згадати англійське прислів'я «Жодна поразка не є остаточною, жодна перемога не є повною» – у 1991 р. війська Народного фронту визволення Еритреї розбили урядові сили, очистили еритрейську територію та зупинилися на етнічному кордоні. 27 квітня 1993 р. цей край отримав незалежність та через місяць був прийнятий в ООН.

Література

1. Кальвокоресси П. Мировая политика. 1945–2000 / П. Кальвокоресси. – М. : Междунар. отношения, 2003. – Кн. 2. – 448 с.
2. Колкер Б.М. Африка и Западная Европа / Б.М. Колкер. – М. : Наука, 1982. – 216 с.
3. Лавренов С.Я. Советский Союз в локальных войнах и конфликтах / С. Я. Лавренов, И.М. Попов. – М. : АСТ, Астрель, 2003. – 778 с.
4. Машин В. Персидский залив в планах и политике Запада / В. Машин, А. Яковлев. – М.: Международные отношения, 1985. – 240 с.
5. Окорочков А.В. СССР в борьбе за мировое господство / А.В. Окорочков. – М. : Яуза, 2009. – 448 с.
6. Россия (СССР) в локальных войнах и военных конфликтах второй половины XX века / под ред. В.А. Золотарёва. – М.: Кучково поле, 2000. – 576 с.
7. Современная Эфиопия: справочник. – М. : Наука, 1988. – 311 с.
8. Тарасов Н. Н. Политика США в Северо-Восточной Африке (1977–1984 гг.): дисс. ... кандидата. ист. наук / Н.Н. Тарасов. – М., 1984. – 196 с.
9. Цыпкин Г.В. История Эфиопии в новое и новейшее время / Г.В. Цыпкин, В.С. Ягья. – М. : Наука, 1989. – 405 с.
10. Ayooob M. The Horn of Africa: Regional Conflict and Super Power Involvement. –Canberrrs, 1978. – 43 p.
11. Kaplan S. Diplomacy of Power. Soviet Armed Forces as a Political Instrument / S. Kaplan. – Washington D.C. : Brookings Inst. Pr., 1981. – 733 p.
12. Ottaway M. Ethiopia. Empire in Revolution / M. Ottaway, D. Ottaway. – N.-Y. : Africana Pub. Co., 1978. – 250 p.
13. Yohannes O. The United States and the Horn of Africa: An Analytical Study of Pattern and Process / O. Yohannes. – Boulder : Westview Press, 1997. – 353 p.

14. Vivo R.V. Ethiopia's Revolution / R.V. Vivo. – N.-Y.: International Publishers, 1978. – 165 p.

This article is devoted to rivalry development and patterns between the USSR and the USA toward Ethiopia at the final stage of the «cold war». A special attention is paid to the military and political aspects of the strategy of Moscow and Washington toward the war in the country.

Key words: rivalry, the USA, the USSR, Ethiopia, Somalia, Eritrea.

В статье освещаются основные события и закономерности соперничества США и СССР в Эфиопии на завершающем этапе «холодной войны». Внимание акцентировано на военно-политических аспектах стратегии Москвы и Вашингтона относительно событий войны в республике.

Ключевые слова: противостояние, США, СССР, Эфиопия, Сомали, Эритрея.